

Indskrænkningen i Sammentægningsretten hele store Egne i Landet kunne blive blottede for de større Capitaler, der igjen betinge andre større Foretagender. Jeg troer, at der er Egne, som have lidt ganske betydeligt derved, at de større Eiendomme efterhaanden ere forsvundne, idet disse Egne derved have tabt, hvad der tildeels er Betingelsen for en større industriel Virksomhed i Landet, og, naar Forholdene nu engang saaledes have medført, at det er godt, at der findes større Eiendomme, saa skal man ikke sætte en Bom derfor, og forsaavidt en Bom er nødvendig, ikke for stærke Bomme, for at der igjen kan samle sig nogle større Eiendomme i hine Egne, naar virkelige Fordele derved kunne opnaaes, og naar det svarer sin Regning at erhverve disse større Eiendomme ved Sammentægning. Man har talt om Farerne for, at Jordeiendommene saaledes skulde samles, og at man skulde faae formange store Eiendomme. Det er nu en Strid, hvor vi have hørt de forskjellige Meninger staae imod hinanden; den Ene har med Paaberaahelse af sin Erfaring paastaet, at Jordeiendommene vilde adsplyttes, den Anden har under Paaberaahelse af det Samme sagt, at de vilde samle sig; jeg for min Deel troer, at det ligger ganske naturligt i Folkereformelsen, at Jordeiendommene udstyffes, og jeg troer ogsaa, at Erfaringen paa det Bestemteste viser det her i Landet. — Der er visse positive Bestemmelser, der deels have holdt store Eiendomme samlede, og deels endnu holde dem samlede og som have deres Betydning med Hensyn til Ordningen af hele dette Forhold. Naar man siger, at Hovedgaardene ere vedblevne at bestaae, at de i hvert Fald blot ere gaaede over til at blive lidt mindre Forpagtergaarde, maae vi lægge Mærke til, at der er foregaaet en væsentlig Forandring i vor Lovgivning, hvorved det Baand, der holdt de store Eiendomme sammen, er forsvundet, nemlig Hartfornets Egalisation. Tidligere var der, om man saa vil, ligesom sat en Præmie for disse store Eiendomme. Der er vel endnu et enkelt andet Baand, der holder en Deel store Eiendomme sammen; det er Majoratsbaandet, der gjør, at hverken Bøndergodset uden særlig Bevilling kan afhændes fra Majoraterne, eller de under

Majoraterne liggende Hovedgaarde kunne udstyffes; men den Indvending, man herfra henter, er dog begrændset derved, at man veed og maa huske paa, at det er et bestemt Antal Eiendomme, der ere underlagte dette Baand, idet efter Grundloven ikke flere kunne komme derunder; dette Sidste er Noget, der ikke kan fraviges, medens derimod de Lehn eller Stamhuse, der nu bestaae, alt kunne løses fra dette Baand ved særegen Bevilling, og i Grundloven omtales jo en Lovgivning, hvorefter ogsaa disse store Eiendomme med selve Hovedgaardene, der høre til dem, kunne bortsalges. Saalænge der altsaa ere saadanne visse Baand, der holde Eiendommene samlede, saalænge synes det mig, at man kan finde sig i at have en endogsaa temmelig lav sat Grændse for Sammentægningen; men, saasnart alle disse kunstige Baand, der holde dem sammen, briste, troer jeg ogsaa den anden Betænkelse falder aldeles bort; men, saalænge den har en vis Berettigelse, synes det mig just at være af overmaade stor Bigtighed, ogsaa med Hensyn til Standsforskjellen, som jeg før betegnede, ikke at sætte Grændsen saa lavt. Jeg fremhæver udtrykkelig dette Hensyn, fordi det foreskommer mig, at man tænker sig, naar Grændsen er den og den, kunne Jordeiendomme ikke sammenlægges ud over Bøndestandsgrændsen. Det er nemlig deels sagt, deels er der tidligere tilstrækkelig givet Vink om, at man vil have Sammentægningsfrihed, men kun indtil 12 Tønder, fordi man troer, at naar man ikke gaaer høiere, bliver dog Manden ved at være Bønde. Han maa nu for mig gjerne vedblive at være Bønde; men jeg vil ikke have, at der skal være denne Grændse mellem hvem der er Bønde og hvem der ikke er Bønde; jeg vil ikke have, at der skal være et kunstigt Baand, som gjør, at Driftigheden ikke kan bringe Den, der er født Bønde, ud over denne Grændse; jeg vil ikke, at det skal staae saaledes, at Bønden kun skal kunne komme op over denne Grændse ved at købe sig et Gods; jeg vil, at der skal være Frihed for ham til efterhaanden, hvor Omstændighederne tillade det, at arbejde sig frem. Jeg troer ikke, at han derved vil forurette Andre; thi jeg troer, at de Andre nok igjen ville stræbe efter at holde paa deres,